УДК 336.012.23

Евеліна Соколова, к.е.н., доцент
(доцент каф. «Фінанси і кредит»,
Державний економіко-технологічний університет транспорту)

Яна Циганок
(магістр спеціальності «Фінанси і кредит», Державний економіко-технологічний університет транспорту)

БАНКІВСЬКІ РИЗИКИ: ПРОБЛЕМИ ВИЗНАЧЕННЯ ТА УПРАВЛІННЯ

Ризик є невід'ємною складовою функціонування будь-якого банку. Банківська справа загалом є ризиковою, але передбачений та знижений до мінімального рівня ризик дає змогу отримувати стабільний прибуток. Разом з тим, угоди з підвищеним рівнем ризику при їх сприятливому завершенні приносять банкам високі прибутки. Тому управління банківськими ризиками, пошук оптимального їх співвідношення розглядається як одна з найважливіших проблем банків. У статті розглянуто основні фактори, що впливають на банківські ризики та специфічні методи аналізу банківських ризиків, а також їх застосування в Україні. Висвітлено недоліки та переваги основних методів аналізу банківських ризиків. Розглянуто теоретично-практичні аспекти визначення банківських ризиків у контексті адаптації банківського законодавства України до вимог Базельського комітету з банківського нагляду. Важливу увагу приділено системам управління ризиками в банках України та проблемам вдосконалення існуючих банківських систем ризик-менеджменту в напрямку впровадження принципів Нової угоди з регулювання банківського капіталу Базельського комітету з банківського нагляду (Базеля-II).

Ключові слова: *банківський нагляд, банківські ризики, система ризик-менеджменту банку, Базельський комітет з банківського нагляду.*

© Соколова Е. О., Циганок Я. О., 2016

Эвелина Соколова, к. э.н., доцент
(доцент каф. «Финансы и кредит», Государственный экономико-технологический университет транспорта)

Яна Цыганок
(магистр специальности «Финансы и кредит», Государственный экономико-технологический университет транспорта)

БАНКОВСКИЕ РИСКИ: ПРОБЛЕМЫ ОПРЕДЕЛЕНИЯ И УПРАВЛЕНИЯ

Риск является неотъемлемой составляющей функционирования любого банка. Банковское дело в целом является рисковым, но предусмотренный и сниженнный до минимального уровня риск позволяет получать стабильную прибыль. Вместе с тем, соглашения с повышенным уровнем риска при их благоприятном завершении приносят банкам высокие прибыли. Поэтому управление банковскими рисками, поиск оптимального их соотношения рассматривается как одна из важнейших проблем банков. В статье рассмотрены основные факторы, влияющие на банковские риски и специфические методы анализа банковских рисков, а также их применение в Украине. Отражены недостатки и преимущества основных методов анализа банковских рисков. Рассмотрены теоретико-практические аспекты определения банковских рисков в контексте адаптации банковского законодательства Украины требованиям Базельского комитета по банковскому надзору. Важное внимание уделено системам управления рисками в банках Украины, проблемам совершенствования существующих банковских систем риск-менеджмента в направлении внедрения принципов Нового соглашения по управлению банковским капиталом Базельского комитета по банковскому надзору (Базель-II).

Ключевые слова: *банковский надзор, банковские риски, система риск-менеджмента банка, Базельский комитет по банковскому надзору.*

Evelina Sokolova, Ph.d, associate Professor
(associate Professor of the Department «Finance and Credit», State Economy and Technology University of Transport)

Yana Tsighanok
(master of specialty «Finance and credit», State Economy and Technology University of Transport)

BANK RISKS: PROBLEMS OF DEFINITION AND MANAGEMENT

Risk is an integral part of the operation of any bank. Banking is generally risky, but provided and reduced to a minimum level of risk allows you to receive a stable income. However, the agreement with elevated risk of their favorable conclusion bring high profits to banks. Therefore, the management of banking risks, optimal search their relationship is regarded as one of the major problems of banks. The article discusses

the main factors affecting the banking risks and specific banking risks analysis methods and their application in Ukraine. Deals with the advantages and disadvantages of the main methods ofanalysis of banking risks. Considered the theoretical and practical aspects of the definition of banking risks in the context of the adaptation of banking legislation Ukpainy requirements of the Basel Committee on Banking Supervision. Great attention is paid to systems ypravleniya piskamy in Ukrainian banks problems of improving the existing banking systems of risk management towards the introduction of the principles of a new agreement with the banking capital management of the Basel Committee on Banking Supervision (Basel-II).

Key words:*banking supervision, banking risks, the risk management system of the bank, the Basel Committee on Banking Supervision.*

Постановка проблеми: Кризові явища у фінансовій системі, які мали місце протягом останнього року, показали, що функції управління ризиками в банках не було приділено достатньої уваги, що й поставило під загрозу ефективність функціонування всієї банківської сфери. Управління банківськими ризиками – це процес, за допомогою якого банк виявляє (ідентифікує) ризики, проводить оцінку їх величини, здійснює їх моніторинг і контролює свої ризикові позиції, а також враховує взаємозв'язки між різними категоріями ризиків. Саме такі завдання має вирішувати банківська система України в сучасних умовах стратегічного орієнтування країни на приєднання до європейських структур. Однак аналіз ситуації, що склалася у банківській сфері, свідчить, що іноді банки зазнають фінансового краху в зв'язку з надзвичайно ризиковою політикою. Необхідність аналізу, якісної і кількісної оцінки величини ризиків банківського сектора виникає внаслідок наявності чіткого взаємозв'язку між станом банківської системи й економічним ростом країни. Своєю чергою, підтримка стабільного економічного росту та стабільності банківського сектора неможлива без чіткого уявлення про їх нагальні проблеми, у т. ч. про ризики, що виникають у процесі банківської діяльності. Аналіз ризиків банківської системи України здійснюється органами банківського нагляду. До цілей банківського нагляду в цьому напрямку належать: аналіз і оцінка фінансового стану банків, контроль за дотриманням банківського законодавства, застосування органами банківського нагляду коригуючих заходів.

Найважливішим інструментом банківського нагляду України є дистанційний аналіз, основне завдання якого полягає у визначенні характеристик ризику банківського сектора на підставі кількісної інформації, отриманої з банківської звітності. Результати такого аналізу використовуються як первинна інформація для оцінки поточної ситуації в банківському секторі й вироблення рішень, що стосуються його розвитку. Крім того, дистанційний аналіз використовується в процесі оцінки ризиків і є єдино можливим інструментом якісного й кількісного аналізу розвитку банківського сектора в цілому.

Складність процесу оцінки банківських ризиків визначається такими факторами:

- складністю банківського сектора як об'єкта аналізу;
- обмеженістю інформації про діяльність банківських установ, отримуваної з форм банківської звітності;
- недостатньою кількістю та недосконалістю розроблених нормативних документів, що дозволяють проводити адекватну оцінку ризику;
- відсутністю систематизованої інформації для проведення комплексної оцінки величини ризику взятої до уваги банківської установи й банківської системи в цілому;

- відсутністю єдиного інформаційо-аналітичного простору, що поєднує всі джерела інформації про банківськусистему, алгоритми й методи оцінки ризиків;

- відсутністю інформаційно-аналітичних систем для дистанційного аналізу ризиків банківської системи, що відповідають сучасним вимогам.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Для фінансових установ, таких як банки, врахування ризиків є необхідністю для того, щоб мати можливість попереджувати настання ризикованих подій з негативними наслідками, які можуть призвести до виникнення непередбачених фінансових витрат, недоотримання доходів, прибутку у порівнянні із запланованим. Проблемі управління ризиками присвячені наукові праці багатьох учених. Серед іноземних авторів можна виділити Г.Олександра, Т. Бачкай, Р. Брейлі, Дж. Бєйлі, Д. Месена, С. Хьюса, К. Редхеда, У.Шарпа та інших. Питаннями вивчення ризиків займались А. П. Альгін, П. Г. Грабовий, Г. Б. Клейнер, Р. М. Качалов М. Г. Лапуста, В. Г. Мєдінський, Н. Я. Петраков, С. М. Петрова В. І. Ротарь, Л.Г. Шаршукова та інші. Дана робота орієнтована на виділення та на розгляд основних ризиків, які мають місце в банківській сфері. Відповідно до встановлених актуальних проблем з питання наукової обґрунтованості управління банківськими ризиками була визначена тема, і поставлене завдання дослідження.

Метою статті є виявлення основних ризиків, які мають місце в банківській сфері та підходи щодо управління ними.

Виклад основного матеріалу дослідження. Стратегічною метою банку є збільшення його вартості як фінансової установи шляхом нарощування власного капіталу, підвищення рівня доходів і зниження ризикованості операцій. Внаслідок того, що ризики впливають на доходність, банк мусить активно управляти ними. Управління ризиками (Risk Management) останніми роками стає все більш необхідним у будь-якому бізнес-середовищі унаслідок зростаючої конкуренції, посилення чинників невизначеності і прискорення всіх бізнес-процесів, що вимагають швидкої реакції [2]. Ризиками необхідно управляти, тобто проводити певні заходи щодо зниження імовірності їхнього настання, а також зменшення втрат від їхнього настання [3]. Управляти ризиком означає мати можливість знизити його до визначеного, допустимого для даного суб'єкта рівня. Вивчення питання допустимого рівня ризику призвело до розробки концепції прийнятного ризику [4]. Концепція прийнятного ризику зводиться до такого. По-перше, ризик – це не фатальне явище, а в значній мірі керований процес. На його параметри, на його рівень можна і потрібно впливати. По-друге, оскільки таку дію можна застосувати тільки до ризику, рівень якого можна визначити, то до нього потрібно ставитися раціонально і вивчати. Аналізувати прояви ризику, виявляти та ідентифікувати його характеристики: склад і значущість чинників ризику, масштаби наслідків їхнього прояву і т.ін. По-третє, для коректної оцінки ризику корисно розрізняти початковий рівень ризику або ризик первинного рішення чи варіанту стратегії і кінцевий рівень ризику або ризик варіанту рішення, яке було прийняте, доповнене аналізом ризику і розробленим комплексом нейтралізуючих заходів. Визначення прийнятного значення рівня ризику – пріоритет керівництва організації. Межа між прийнятним і неприйнятним для суб'єкта рівнем ризику в різні періоди діяльності і в різних галузях різна. Недостатня увага до аналізу ризику призводить до плутанини між свідоморизикованими і авантюристськими рішеннями. Слід мати на увазі, що важливі не просто рішучість як така і готовність йти на ризик, а уміння з достатньою точністю розпізнати, коли можна йти на ризиковані дії, а коли цього робити не слід. Роль концепції прийнятного ризику для компанії полягає у формуванні свідомого ставлення до ризику і в такій організації процесу управління, щоб виявлений чинник ризику не

став несподіванкою для керівника і щоб не довелося на швидкуруч ухвалювати непродумані і необґрунтовані рішення. Під ризиком слід розуміти подію, в результаті настання якої існує реальна можливість отримання результатів різного характеру, таких, що можуть позитивно і негативно впливати на діяльність організації. Для будь-якого підприємства оцінка і вивчення ризиків необхідні, щоб визначити настання подій з негативними наслідками, а також небезпеку виникнення непередбачених втрат, збитків, недоотримання доходів, прибутку в порівнянні із запланованим варіантом [5]. У класичній теорії, сформульованій Дж. Міллем, Н.І.Сеніором, ризик визначається як збиток, завданий здійсненням обраного рішення [6]. Ризики виникають як у результаті внутрішньої діяльності банку, так і зовнішньої.

Основними в банківській сфері є такі ризики: – ризик ліквідності; – операційний; – кредитний; – відсотковий; – стратегічний; – ринковий; – валютний; – ризик репутації; – юридичний ризик; – ризик інформаційних технологій; – інформаційний ризик.

Стратегічний ризик – ризик виникнення фінансових збитків внаслідок помилок (недоліків), які були допущені під час прийняття рішень, що визначають стратегію діяльності і розвитку банку. Одним з найпоширеніших видів банківських ризиків є операційний ризик. Операційні ризики пов'язані з найбільш уразливою й чутливою сферою діяльності банку. Втрати від операційної діяльності пов'язані з недосконалістю організації внутрішньої діяльності, насамперед системи внутрішнього контролю, неадекватними процедурами здійснення фінансових операцій і їхнього обліку, помилками комп'ютерних систем. Багато дослідників, провідних учених-економістів, регуляторні органи й професійні ризик-менеджери намагалися дати визначення поняттю «операційний ризик», але дотепер немає повної згоди щодо єдиного визначення даного поняття з урахуванням усіх варіантів, які охоплюють усі основні компоненти, що мають бути включені у визначення операційного ризику.

Операційний ризик – це ризик, який проявляється у втратах через недоліки в інформаційній системі або внутрішньому контролі. Ризик асоціюється з людськими помилками, недоліками систем і неадекватними процесами й контролем. Операційний ризик – це ризик прямих і непрямих втрат як результат неадекватності або помилковості процесів, персоналу, систем або зовнішніх подій.

Кредитний ризик – це ризик несплати позичальником основного боргу і/або відсотків за ним відповідно до термінів та умов кредитного договору. Цей ризик може бути визначений як невпевненість кредитора в тому, що боржник буде здатний виконати свої зобов`язання відповідно до умов кредитної угоди. Такі стани можуть бути викликані неспроможністю боржника створити адекватний майбутній грошовий потік у зв`язку з непередбачуваними несприятливими змінами в його житті; невпевненості кредитора в майбутній вартості і якості застави під кредит; падіння репутації позичальника. Ризик у кредитному процесі, незалежно від його конкретних форм, у підсумку є можливим зменшенням реальної віддачі капіталу у порівнянні з його очікуваною величиною [5].

Відсотковий ризик – це можливість зазнати фінансових втрат у результаті непередбачуваних, несприятливих для банку змін відсоткових ставок і значного зменшення маржі, зведення її до нуля чи до негативного показника. Такий ризик виникає, коли не збігаються терміни повернення наданих і залучених коштів або коли ставки за активними і пасивними операціями встановлюються різними способами. Найбільше відсотковий ризик загрожує банкам, які практикують гру на відсоткових ставках з метою одержання прибутку, і тим банкам, які не здійснюють ретельного прогнозування зміни відсоткових ставок.

Ринковий ризик – це ризик щодо операцій з цінними паперами на ринку цінних паперів, зумовлений можливістю коливань як ринкової відсоткової ставки національної грошової одиниці, так і закордонних курсів валют.

Валютний ризик в українській економіці полягає у можливості ревальвації одиниці аналітичного обліку – долара, а значить, у можливості девальвації національної валюти – гривні.

Розширена характеристика ризику ліквідності визначається двома видами ризиків: а) ризиком ліквідності інвестування, б) ризиком ліквідності активів.

Ризик ліквідності інвестування (залучення грошових ресурсів) визначається зниженням здатності фінансувати прийняті позиції за угодами, коли настають терміни їхньої ліквідації, покривати грошовими ресурсами грошові вимоги контрагентів, а також вимоги забезпечення. Ризик ліквідності активів (цінних паперів як активів) визначається здатністю ліквідувати активи на різних сегментах фінансового ринку. Цей ризик може мати різні форми.

Ризик репутації – це ризик виникнення істотних негативних змін у публічній думці про банк, що призводить до критичних втрат у залученні грошових ресурсів і клієнтів. Ризик репутації може бути обумовлений діями, які створюють постійний негативний імідж, що стосується усіх операцій банку, і в результаті в істотній мірі підривається здатність банку встановлювати й підтримувати відносини із клієнтами. Ризик репутації може бути також створений, якщо дії банку призводять до серйозного, критичного для продовження діяльності підриву довіри публіки у здатність банку виконувати свої операції. Ризик репутації може бути реалізований як у результаті дій банку, так і в результаті операцій третьої сторони.

Юридичний ризик – виникає з можливості того, що банк не зможе забезпечити примусове виконання контракту іншою стороною. Юридичний ризик містить у собі також ризик втрат від потенційної незаконності або неадекватної документованості контракту, від порушення кодексів правил ведення бізнесу, від можливості того, що протилежна сторона вступила в угоду, не маючи на те достатніх повноважень, від занадто тривалого розгляду справ у судах тощо.

Ризик інформаційних технологій – характерні ризики електронного середовища з обробки даних: ризик конфіденційності інформації, ризик інформаційної інтеграції, ризик безперебійного функціонування базових компонентів, ризик безпеки середовища функціонування.

Інформаційний ризик – передбачувана подія, що веде до втрати захищеності об’єкта. До інформаційних ризиків можна віднести ті події, які ведуть до викривлення, підробки, витоку, розкрадання, втрати інформації.

Мінімізація стратегічного ризику повинна досягатись виваженою тактикою банку щодо виконання стратегічних планів, яка повністю відповідає прийнятій стратегії, забезпечується рівнем капіталу і має лише номінальний вплив на прибутковість. Таким чином, банк зможе досягти визначеної мети і виконати стратегічні завдання і плани, які не несуть загрози дестабілізації банку.

Система управління ризиками має бути узгоджена з класифікацією ризиків, що дає змогу банкам мати чіткі та прозорі орієнтири щодо побудови системи управління ризиками в банках, а також внутрішнього і зовнішнього аналізу ефективності її роботи. Існуюча класифікація видів банківських ризиків, зображена на рис. 1.

У процесі керування стратегічним ризиком банку повинні використовуватись такі інструменти його мінімізації:

– побудова комплексного процесу стратегічного планування;

– доведення належним чином стратегічної мети та завдань до виконання;

– адекватний облік фінансових показників банку під час складання стратегічних планів;

– наявність достатнього рівня капіталу для виконання стратегічних планів.

Рис. 1. **Види банківських ризиків**

Розробка і впровадження стандартизованих процедур проведення банківських операцій дозволить забезпечити суттєве зниження операційних ризиків і надасть можливість здійснювати поточний контроль за їхнім виконанням. Враховуючи великі обсяги операцій банку на міжбанківському ринку, особлива увага має приділятися мінімізації відповідних ризиків. Для цього необхідно здійснювати постійний моніторинг фінансового стану банків-контрагентів, встановлювати ліміти на проведення міжбанківських операцій для вітчизняних та іноземних банків. З метою підвищення іміджу та прозорості кредитної політики банки підписують Договір про підключення і роботу в єдиній інформаційній системі «Реєстр позичальників», яка дозволяє отримувати інформацію про клієнтів, які мають прострочену заборгованість за кредитами по всій банківській системі України. Моніторинг кредитних ризиків має включати в себе безперервний контроль як за станом кредитного портфеля в цілому, так і за виконанням кожним позичальником умов конкретної кредитної угоди з аналізом впливу зовнішніх факторів на можливість своєчасності виконання зобов'язань за цією угодою. Управління відсотковими ризиками має здійснюватись шляхом проведення аналізу вартості активів і пасивів банку як у розрізі загального обсягу, так і за окремими групами. Для цього за допомогою спеціально розробленого програмного забезпечення мають регулярно проводитись розрахунки спреду і відсоткової маржі банківських операцій, забезпечуватись оперативне прийняття управлінських рішень стосовно зміни відсоткової політики банку з урахуванням поточної ситуації на грошово-фінансових ринках.

Контроль за ринковими ризиками має включати регулярне вивчення впливу коливань ринкових відсоткових ставок на фінансовий результат банку. Також необхідно проводити аналіз прибутковості за різними видами цінних паперів; вчасно

перевіряти структури портфеля цінних паперів. Мінімізація валютних ризиків має забезпечуватись за допомогою моніторингу валютних ринків і контролю за виконанням відповідних нормативів валютної позиції банку. Управління ризиком втрати ліквідності має гарантуватися регулярним аналізом фактичного стану виконання банком своїх зобов'язань і повернення активів за обсягами та строками. З цією метою відповідно до існуючої методики повинен здійснюватись поточний моніторинг якості активів банку за ступенем ліквідності та рівнем ризику. Управління ризиком репутації має здійснюватись шляхом прогнозування і реагування на зміни ринкового та іншого характеру, які впливають або можуть вплинути на репутацію банку. Необхідно розробити внутрішню політику банку нормативно-правового характеру, яка має протидіяти відмиванню коштів, одержаних злочинним шляхом, виходячи з вимог Закону України «Про банки і банківську діяльність» та Закону України «Про запобігання та протидію легалізації («відмиванню») доходів, отриманих злочинним шляхом», затвердити Порядок обліку значних та/або сумнівних операцій. Системи внутрішнього аудиту і контролю в цілому адекватні. Управління юридичним ризиком має здійснюватись шляхом запровадження на всіх організаційних рівнях чітко визначених повноважень, підзвітності і відповідальності за додержання необхідних вимог і норм. Це також враховується у процесі розробки продуктів і систем. У банку мають бути запроваджені відповідні системи контролю для виявлення потенційних юридичних проблем, вузьких місць відповідності встановленим вимогам і нормам та оцінки результатів діяльності тих чи інших структур і працівників, що зводить до мінімуму ймовірність виникнення численних або серйозних порушень, а й у разі їхнього виявлення керівництво банку має вживати негайних виправних заходів.

Управління ризиком інформаційних технологій визначається стратегією щодо інформаційних технологій, яка охоплює структуру технічних і телекомунікаційних засобів, програмного забезпечення, баз даних і мереж, їхньої цілісності. Положення щодо інформаційних технологій мають бути забезпечені в цілому адекватною ресурсною базою: має здійснюватись чітка відновлюваність інформації та її обробка після операційного збою; інформаційні системи, аудит і плани на випадок кризових обставин адекватні. З метою підвищення ефективності функціонування системи управління ризиками, що є важливою складовою стабільної і прибуткової діяльності будь-якого банку, необхідно вживати заходи щодо її вдосконалення:

– форм і методів управління активами та пасивами банку;

– планування та контролю за грошовими потоками;

– поточного моніторингу фінансових і кредитних ринків.

З метою ефективного управління ризиками в проекті на етапі їх попереднього аналізу доцільно класифікувати ризики за різними ознаками. Класифікація ризиків дозволяє чітко структурувати майбутні проблеми у проекті і впливає на аналіз ризикованих ситуацій та вибір методів боротьби з ризиками [7].

Висновки та пропозиції. Мета управління ризиками – максимізувати позитивний їхній вплив (можливості, які відкриваються) та при цьому мінімізувати пов'язані з ними негативні фактори (збитки, втрати). Ефективний процес виявлення і керування ризиками допомагає досягнути розумних компромісів між згаданими небезпеками та новими можливостями. Чим швидше і більш несподівано змінюється внутрішнє або зовнішнє середовище, тим вище відповідальність керівників за ухвалення рішень. У такій ситуації будь-якому керівнику потрібно бути готовим до можливих несподіванок. Ризик-менеджмент не пропонує готових рішень, але дає системний підхід дооцінки ризиків конкретних проектів та процесів підприємств і

дозволяє завдяки здійсненню превентивних заходів понизити вірогідність як настання ризикованих подій, так і зменшити розмір можливого збитку. В даній роботі досліджено основні види ризиків, які мають місце в банківській сфері, та запропоновано підході щодо керування ними. Подальша робота в даному напрямку вбачається в більш детальній оцінці ризиків, розгляді виникаючих нових основних ризиків та конкретних рішень, які приймаються щодо управління ними.

ЛІТЕРАТУРА

1. *Вітлінський В.В.* Аналіз, моделювання та управління економічним ризиком: навч.-метод. посібник для самост. вивч. дисц. / В.В. Вітлінський, П.І. Верченко. – К.: КНЕУ,2009. – 292 с.

2. *Примостка Л. О.* Управління банківськими ризиками : навч. посібн. / Л. О. Примостка, М. П. Чуб, Г. Т. Карчева ; за ред. д-ра екон. наук, проф. Л. О. Примостки. – К. : КНЕУ, 2011. – 600 с.

3. *Ермасова Н. Б.* Риск-менеджмент организации / Н.Б. Ермасова– М.: Издательство «Альфа-Пресс», 2010. – 240 с.

4. *Порфирьев Б.Н.* Концепция риска, который никогда не равен нулю / Б.Н. Порфирьев //Энергия. – 2009. – № 8. – С. 31-33.

5. *Данченко О.Б.* Огляд методів аналізу ризиків у банку / О.Б. Данченко, В.О. Занора // Зб. наук. пр. – Луганськ: вид-во СНУім. В. Даля, 2010. – №1 (21). – С. 57-64.

6. *Машина Н.І.* Економічний ризик та методи його вимірювання: навчальний посібник /Н.І. Машина– Київ: Центр навчальної літератури, 2009. – 188 с.

7. *Данченко О.Б.* Підходи до класифікації ризиків в проекті/ О.Б. Данченко, В.О. Занора //III Міжнародна науково-практична конференція «Управління проектами: стан та перспективи». – Миколаїв, 2011. – С. 91-93.

8. *Павлюк С. М.* Банківські ризики та управління ними // С. М. Павлюк. – Фінанси України. – 2010. – №10. – С. 105-111.

REFERENCES

1. *V.V.Vitlinsky.* Analiz, modelyuvannyathatupravlinnyaekonomichnimrizikom: navch. method. posibnikforself. vivch. discitis. / VVVitlinsky, P.I. Verchenko. – K .: KNEU 2009. – 292 with.

2. *Prymostka L.O.* Managing banking risk management: teach. guidances. / LO Prymostka, MP Chub, GT Karcheva; Ed. Dr. Sc. Science professor. LO Prymostky. – Kyiv: Kyiv National Economic University, 2011. – 600.

3. *Ermasova N.B.* Risk management organization / NB Ermasova– M .: «Alfa-Press» Publishing House, 2010. – 240 p.

4. *Porfiriev B.N.* The concept of risk, which is never zero / BN Porfiriev // Energy. – 2009. – № 8. – S. 31-33.

5. *Danchenko O.B.* Look around metodiv analizu rizikiv projects / OB Danchenko, VO Zanora // Upravlinnya projects that rozvitok virobnitstva: ST. Sciences. etc. – Luhansk:. kind of SNUIM. Dal, 2010. – №1 (21). – S. 57-64.

6. *Machine N.I.* Ekonomichny rizik that methodological vimiryuvannya Yogo: The Teaching posibnik /N.I. Car– Kiev Center navchalnoї literaturi, 2009. – 188 p.

7. *Danchenko O.B.* Pidhodi to klasifikatsiї rizikiv in proekti / OB Danchenko, VO Zanora //III Mizhnarodna NAUKOVO-practical konferentsiya «Upravlinnya projects: taperspektivi the camp.» – Nikolaev, 2011. – P. 91-93.

8. *Pavlyuk S.M.* Banking Risks and their management // SM Pavlyuk. – Finance of Ukraine. – 2010. – №10. – S. 105-111.